

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: **DUMINEC'A.**

542

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a :
Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contien
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele se se adreseze Redactiunei
„BISERIC'A si SCÓL'A.“
Er banii de prenumeratiune a
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

INVITARE DE PRENUMERATIUNE

LA

„BISERIC'A si SCOL'A.“

Fóia bisericésca scolastica, literara si economica.

Cu inceputulu a nului 1891 deschidemu abonamentu nou la „Biserica si Scol'a.“

Rugamu pre toti domnii abonenti de pana acuma, cari dorescu a ave fóia nostra si pe viitoriu, se binevoiesca a tramite la „Tipografia diecesana“ pretiulu de prenumeratiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARIA:

PE UNU ANU 5 fl. — cr.
„ 1/2 „ 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMANIA SI STRAINETATE:

PE UNU ANU 14 franci.
„ 1/2 „ 7 fr.

Sprijinulu moralu si materialu, de care pana acuma s'a bucuratu fóia nostra, ne indreptatiese ca sperá, cá si in viitoriu vom fi imbratisati de asemeina simpathii calduróse precum si de buna-vointi'a nestramutata a On. Publicu cetitoriu.

Redactiunea.

Sinódele parochiale ordinarie.

Sinódele parochiale ordinarie au in anulu acest'a in intréga Metropoli'a, se aléga membrii comitetelor si epitropielor parochiale si membrii sinódelor protopresviterale.

In cestiuni de alegere, sperám, ca punctulu nostru de manecare este deplinu cunoscutu. In ori ce alegere am staruit, si staruim, cá alegetoriulu se procéda la urna, si se-si depuna votulu lui, cum

i-dictéza mintea si inim'a si raspunderea pentru votulu. pre carele lu-depune in urna.

Acésta o pretinde partea educativa a constitutiunei nóstre bisericesci.

Alegetorii nostri sunt destul de vèrstnici, si deci nu ne indoim, si-vor face detorinti'a astfeliu, precum pretindu interesele bisericeii.

O alta cestiune este, carea ne preocupa pre noi facia de sinódele parochiale ordinarie din anulu curentu, si anume: in anulu acest'a conform unui concludu alu sinodului nostru eparchialu se presentéza tóte comitetele parochiali din intréga eparchi'a inaintea sinódelor parochiale cu unu reportu, in carele dau seama obscei crestinesci despre activitatea lor in o forma, din carea se-se véda cât mai esact, ca ce au lucrat aceste corporatiuni in lucrári de trainicia si in lucrári, cari tiéntescu la ridicarea si inaintarea poporului credintiosu.

Idealulu, pentru carele am lucrat, si am staruit totdeun'a in biserica si in scóla, au fost lucrările de trainicia.

Pentru acestu idealu, carele nu este inventiunea nóstra, ci este unu punctu cardinalu in program'a bisericeii, ne ridicám glasulu si de asta data. Si suntem siguri, ca tóte comitetele parochiale vor fi facut si in anulu trecutu totu ceea ce s'a potut in acésta privintia. In anulu acest'a este inse vorb'a, cá acestor lucrári de trainicia se-li-se dea mai multa importantia, se-li-se dea prin publicitate importantia, carea li-se cuvine, cá obscea crestinesca din tóte partile se-se deprinda cu ele, se-le cunosca, si se-se insufletiesca pentru viitoriu intru a staruí, cá in sinulu bisericeii se-se sevèrsiesca cât mai multe lucrári de trainicia.

Nu scim, va fi fost gresita, seau va fi fost nimerita convingerea, carei'a i-am dat noi de atátea ori espressionu facia de lucrările de trainicia sevèrsite in biserica si in scóla nostra; ceea ce scim noi este, ca incepend dela Metropolia si dela eparchii si pana la comunele bisericesci in timpulu din

urma ne-am deprins cu totii a lucră si a fi mai îndemeneateci în lucrări de trainică.

Dorulu si staruinti'a noastră este si astadi si în viitoriu facia de acestu soi de lucrări numai un'a, si anume: cá precum s'au încetatenit si inpamântentit ele la organele superóre bisericesci, la eparhii si la Metropolia: tocma asia se-se încetatenésca în fiecare comuna bisericesca.

Si deci asupra acestui soi de lucrări atragem noi si de asta data luarea aminte a obscei crestinesci, carea se intruneste în sínódele parochiale.

Convingerea noastră este, ca în fiecare comuna bisericesca din Metropolia se póte face câte ceva, câte putien, daca nu multu; dar din acelu putien, facutu astadi si continuat mane si poimane va resari unu multu, — carele ne va multiemí dupa timpu pre toti, si ne va poté asigurá pentru vecinica biserica si scól'a noastră.

A comitetelor si sínódelor parochiale chiamare si detorintia este: a-ingrijí de asigurarea si ameliorarea dotatiunilor preotiesci si invetiatoresci. Si deci aceste corporatiuni vor ingrijí cu deosebire de acésta cestiune. Asupra modului, cum, vom vorbí în unu articlu viitoriu.

Preotulu cá pazitoriu alu credintiei si datinelor religióse.

O detorintia fundamentala a preotului este: a pazi nealterate adeveturile credintiei si datinele religióse ale poporului, asia, precum s'au activatu acestea pre bas'a traditiunilor apostolice prin viéti'a si dezvoltarea istorica a bisericei.

A cunósce pre adeveturulu Ddienu, asia, precum ne invétiá evangeli'a, si precum s'a formulat acésta cunoscintia prin biserica în simbolulu credintiei, este bas'a si fundamentulu vietii religióse, — seau ceea ce numim **convingere religiósá**.

Faptele omului sunt de regula espressiunea vederilor si convingerilor sale, si în specialu espressiunea convingerii sale religióse.

Adeveturulu acest'a lu-esprima Mantuitoriulu Christos prin cuvintele: „Acést'a este viéti'a de veci a Te cunósce pre Tine singuru Dumnedieu adeveturatu, si pre Carele ai tramis, pre Isus Christos.“¹⁾

Ingrijirea de a pazi nealterate adeveturile de credintia ale bisericei se impune preotului si ierarhieí în genere din urmatórele motive:

1) Adeveturile descoperite ale credintiei, asia, precum le-a invetiát Mantuitoriulu, si precum s'au fórmulat prin biserica în sínódele ecumenice cu colucrarea Duchului santu, — sunt temeli'a cea neclatita a vietii bisericei, — sunt stindardulu, sub carele se grupéza, si lupta credintiosii sub unu capu nevediatu Christos la dobândirea fericirii vremelnice si vecinice. „Fara credintia nu este cu potintia a placé

lui Ddienu.“ Si fiind aceste adeveturile esprimate prin biserica în modu nendoiosu si nestramutaveru, — preotulu lucréza la intarirea temeliei bisericei si la inaintarea credintiosilor prin priveghiare si lucrare neobosita, cá adeveturile credintiei se-se sustiena în puritatea lor genuina.

2) Adeveturile credintiei, si cu deosebire divinitatea Mantuitoriului Christosu si divinitatea bisericei, au fost în trecutu, si sunt si astadi în continuu cu verb'a si cu fapt'a combatute de catra dusimani bisericei, — cu scopu cá prin acést'a se-se slabésca autoritatea divina a religiunei lui Christos, si tari'a si autoritatea bisericei, cá pazitória si propagatória a acestei religiuni.

3) Numai celu ce crede în modu nefatariit în Christos póte duce o viétiá conform legiloru lui.

Mijloculu prin carele lucréza preotulu la pazirea credintiei în modulu ei genuinu este: o viétiá întru Christos; ér acésta viétiá se manifestéza:

a) în modulu, cum indeplinesce preotulu servitiulu dumnediescu, si anume în punctualitatea ce o observéza regulatu în tienerea servitiului, în pregatirea canonica pentru servérsirea servitiului divin în si afara de biserica, în placerea de serviti, în pietatea, cu carea esecuta servitiulu divin;

b) cum umbla în si afara de biserica, cum ingrijesce de ornate si vasele santite, cum ingrijesce de biserica si de lucrurile ei;

c) cum si-ingrijesce cas'a s'a, si cum se presentéza în lume în tóte afacerile vietii sale publice si private;

d) cum tiene la asediamintele bisericei;

e) cum asculta de glasulu bisericei, care prin canóne ii-a prescisu unu modu specialu de viétiá pastoralá; si infine

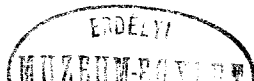
f) în modulu, cum preotulu lucréza faptele evangeliiei spre a servi poporulu de modelu pentru viéti'a întru Christos.

Diptre asiezamintele bisericei în materia de credintia amintim în specialu tainele legii cei noue, seau acele mijlóce vediate, prin cari credintiosii se impartesiescu de darurile cele nevediate ale lui Ddienu, pentru ca ele stau în legatura nemijlocita cu adeveturile fundamentale ale credintiei: cu divinitatea Mantuitoriului si cu divinitatea bisericei.

Prin staruinti'a preotului cá credintiosii lui se-se impartasiésca cu santele taine din credintia si din aplecarea inimei lor lucréza preotulu în modulu celu mai vediatu si celu mai succesu la pazirea si intarirea poporulu în credintia; ér mijloculu este esemplulu preotului si esemplulu casei preotului.

Când preotulu în pregatirea si impartesirea cu santele taine manifestéza credintia viia si nefatariita, — si când membrii casei preotului sunt cei dantai întru impartesirea cu santele taine din credintia, — atunci credintiosii lu-urméza, si credinti'a casniciloru

¹⁾ Ioan. c. 17. v. 3.

lui înștiințéza în modu directu asupra credinței si pazirei credinței din partea poporului.

Datinele religióse sunt: formele esterne, prin cari dăm espressione resolutiunei nóstre de a duce o viétia întru Christosu. Datinele religióse si-au luat începutulu în biserica si în viétia poporului, înca din seclulu apostolicu, si sunt mijloculu celu mai puternicu, prin carele s'a sustienutu stepani'a evangheliei asupra poporului, si prin carele a staruitu biserica, cá poporulu sè se identifice pre sene cu tendinti'a si viétia bisericeii crestine.

Din datinele religióse ale poporului însemnám aici urmatóarele:

a) Cercetarea regulata a servitiului dumnediescu în dilele de Dumineca si în serbatori si în genere în dilele prescrise de biserica pentru rogatiune si postu.

b) Impartesirea cu apa sfintita la botezulu Domnului, sfintirea caselor cu ocaziunea serbării aretării Domnului, sfintirea petrii fundamentale la punerea temeliei caselor, sfintirea caselor noue, sfintirea apei în casele credintiosiloru în diu'a prima a fie-carei luni.

c) Rogatiunile, pre cari le cetesce preotulu la bolnavi în si afara de biserica.

d) Datinele religióse la botezu, la cununia si la înmormentare.

e) Serbarea religiósa a patronului casei, seau prasnicultu casei.

f) Umblarea prunciloru cu stéu'a maghiloru la Nascerea Domnului.

g) Însemnarea cu semnul sfintei cruci în tóte lucrările si întreprinderile nóstre.

h) Parastasele si pomenele pentru amintirea si odichn'a sufletelor celoru reposati.

i) aducerea de jertfa lui Ddiu în biserica în semnu de multiemita din rodirile prime, cum sunt din struguri, din grân si altele.

l) ajutorarea seraciloru la serbatorile mari, cu deosebire la serbatorile Nascerii si Înviării Domnului.

m) Ospitalitatea facia de streini si facia de cei nenorociti.

n) Iesirea cu litia la sfintirea semanaturiloru.

Acestea si alte datine religióse sunt însemnate mijlóce, prin cari se alimentéza si desvólta sentiulu, de pietate crestinesca alu credintiosiloru. Ele sunt de o deosebita importantia pentru desvóltarea ulterióra a bisericeii si poporului romanu mai cu seama în considerarea faptului, ca poporulu nostru lipsitu fiind timpu îndelungatu în trecutulu de trista aducere aminte de o organisatiune bisericesca-nationala, — întrég'a lui viétia atât bisericesca, cât si nationala o-a determinatu si condusu datinele religióse-nationale, remase din betrani.

Facia de datinele religióse ale poporului detorinti'a preotului este a-le alimentá si cultivá cu atât mai vértosu, cu cât în religiune si în biserica nu trebue satisfacuta numai mintea, ci si fantasi'a si i-

nim'a, si respective întréga finti'a si viétia spiritu-ala a omului; ér mijloculu celu mai nimeritu pentru alimentarea si desvóltarea corecta a fantasiei si a inimiei sunt datinele religióse.

Mijloculu, prin carele alimentéza, si cultivéza preotulu datinele religióse este esemplulu lui si alu casniciloru lui.

Când casnicii preotului si frantasii comunei, cari sunt membri comitetului si epitropiei parohiale, cari sunt membri în comitetele si sínódele protopresviterale, în sínódele eparchiale si în congresulu nationalu, cercetéza regulatu în Dumineci si în serbatori sant'a biserica, si cultivéza, si alimentéza cu pietatea, carea li-se cuvine, datinile religióse crestine: atunci faptulu acest'a contribuiesce în o însemnata mesura la ridicarea sentiementului de pietate crestinesca si la ridicarea sântiementului nationalu alu poporului.

Augustin Hamsea.

Ciril celu mare alu Alexandriei.

(Viétia si activitatea lui.)

Contimpureanu mai teneru a s. Nilu si a lui Isidoru Pelusiotul, — a caroru viétia si activitate s'a espusu în nrulu penultim alu anului trecutulu, — înse de renume mai mare decât dènsii, a fost Ciril celu mare alu Alexandriei. Precum din teneretiele acelor'a, asia si din a acestui'a avem fórte putiene date sigure. Tot ce scim positivu despre elu este, ca a fost nepotulu intrigantului arhiepiscopu alu Alexandriei Teofil; ca în junéti'a sa a petrecutu multu timpu între monachi, spre a se deprinde în viétia ascetica; si ca în anulu 403, a participatu la sinodulu „dela stejar“, tienutu încontra lui Ioanu Gura de aur, înnotind pe unchiulu seu, nu se póte scí în ce calitate, ca diaconu séu ca presbiteru.

Cunóscem viétia lui mai deaprópe abia dela 412 încóce, adeca dela anulu mortii unchiului seu. Cáci în acestu anu partea cea mai considerabila din cleru si poporu l-a ridicatu pe elu în scaunulu arhiepiscopescu din Alexandri'a; pe când opositiunea ne'nsemnata voiá, ca unu archimandritu óre-care cu numele Timoteiu se fie succesorelu lui Teofil. Si de órece pe timpul acelu'a nime nu se hirotoniá de episcopu séu presbiteru înainte de ce implinia vérst'a de 30 de ani, în virtutea acestui usu putem conchide cu multa probabilitate, ca Ciril a trebuitu se fie celu putienu de 30 de ani, daca nu mai betranu, când a ajunsu la demnitatea arhiepiscopala.

În anii primi ai archipastoriei sale, cari au fost fórte sgomotosi, ni se presenta elu, ca unu barbatu violentu si aprigu, carele nu poté se suferi nimicu, ce ar colidá cu interesele crestinismului, si ale ortodoxiei în specialu. Îndata la începutu a pasitu energicu contra Novatianiloru din Alexandri'a, luându-le bisericele, ce le aveau; si a efectuitu alungarea Jidoviloru din orasiu prin turburarea poporului crestinu din Alexandri'a, carele la cuvéntulu

lui a derimat si casele lor. Faptele aceste 'l adusera in conflictu cu prefectulu Orest. In acestu conflictu ajutatú fiind elu de calugerii sei, unulu dintre dên-sii râní chiaru pre Orest; din care cauza acest'a l-a torturatu si biciuit pe acelu monachu pana ce a muritu, ér Cyril l-a inaltiatu in publicu, si l-a glori-ficatu ca pe unu martiru a lui Chr. Conflictulu séu mai bine incordarea dintre Cyril si Orest crescea din di in di. Multimea poporului crestinu din Alexandri'a se puse pe partea celui dintâi. Si fiind ca prefectulu Orest a fost unu admiratoriu si aderentu sinceru alu vestitei filosofe pagâne Hipati'a, poporulu in tur-barea sa, crediëndu ca acest'a 'l sfatuesce si 'l in-taresce pe Orest in opozitiunea sa catra archiepis-copulu Cyril, rupse in bucâti pe aceea nobila si fôrte renumita filosofa. Istoricii mai târdii imputa uciderea acest'a crudela lui Cyril. In interesulu adevêrului inse-trebuesce se se adauga, ca nu se afla nici macaru unu singuru locu la parintii si scrietorii bisericesci, din care s'ar puté constată, ca Cyril se fi indemnatu poporulu la acest'a fapta condannabila. Ea se pôte privi mai multu ca unu eflux altu intaritarii, la carea a ajunsu multimea crestiniloru in urm'a referintieloru incordate dintre Cyril si Orest, precum si in urm'a socotintiei nebasate, că Hipati'a ar fi initiatórea si sfatuitórea lui Orest in opozitiunea acestui'a fatia de Cyril. Se pare, ca acest'a violentia si crudelitate a poporului alexandrean a recunoscut-o si Cyril, căci de acum înainte 'l vedem desvoltând mai multa blân-détia si intielepciune. La anulu 417 usioru se lasá induplecatu de Isidoru Pelusiotulu, implinindu cu promptitudine cererea acestui'a, de a re'ntroduce numele lui Ioan Crisostomu in diptichulu bisericeii din Alexandri'a, pe carele l-a fost stersu unchiulu seu Teofilu.

Ivindu-se la anulu 428 eresi'a nestoriana, vedem pe Cyril sculându-se cu resolutiune si energie rara in contra invetiaturilor retacite, propagate de colegulu seu, archiepiscopulu Constantinopolei Nestoriu. Nefolosind nimicu combaterea generala a doctrineloru lui Nestoriu din partea lui Cyril, precum nici epistol'a amicala, carea i-a fost adresat-o, si la carea colegulu seu a respunsu in tonu despretiuitoriu, se indrépta elu catra episcopulu Romei Celestin, carele in sinodulu tienutu la anulu 430 condamna eresi'a nestoriana, declara pe Nestoriu de depusu si escomunicatu, daca pana in 10 dile dela primirea acestui decretu sinodalu nu se va întórce, si nu va revocá invetiaturile sale. Si Cyril din partea sa a convocatú si tienutu unu sinodu in Alexandri'a, tot in acelasi an, in carele atât elu cât si toti episcopii din Egiptu s'au aleturat la sentinti'a adusa de episcopulu si conciliulu din Rom'a. Cyril notificá acestu decisu lui Nestoriu si adause din parte sa 12 anatematisme, (formule de revocare) in cari anatematiséza 12 puncte din invetiaturile lui Nestoriu; impartesindu-le totodata si episcopulu din Antiochi'a Ioanu. Dar Nestoriu respunse cu 12 contra-anatema-

tisme. si se indreptá si elu catra Ioanu alu Antiochiei, carele dimpreuna cu episcopii Siriei si in frunte cu Teodoret alu Cirului acúsará pe Cyril de apolinarism. Devenindu astfelu cért'a si desbinarea tot mai mare si mai patimasia, imperatulu Teodosie celu teneru séu alu II-lea, s'a vediatu silitu a convocá in scopulu aplanárei controverséi acest'e'a, unu sinodu ecumenicu; carele s'a si tienutu in Efes, la an. 431. Cyril s'a prezentatu la sinodu; si deórece trecuse timpulu pe carele a fost conchematú, in calitatea sa de presiedinte elu deschide adunarea, cu tóte ca nici legatii Romei, dar nici patriarchulu Antiochiei cu episcopii sei nu erau inca de fatia; si cu tóte ca Nestoriu dimpreuna cu comisariulu imparatescu au protestatu cu insistintia in contra acestei procederi. Citatu fiindu Nestoriu, nu s'a infatisiatu inaintea sinodului. Deci nevoindu elu se se presinte, Cyril cu sinodulu condamna invetiaturile lui, ér pe elu 'l declara de depusu si escomunicatu. Scurtu dupa acest'a venindu legatii romani se aleturara la hotarirea adusa, si recunoscura concilulu. Nu asia a facutu patriarchulu Ioanu cu episcopii sei sirieni. Acesti'a 43 la numeru, tienura sub presidiulu lui Ioanu unu contra-sinodu, protestând energicu contra „uneltiriloru“ lui Cyril si a sinodului seu, 'l depuserea pe elu si pe Memnon, episcopulu Efesului, carele a fost mân'a drépta a lui Cyril, si condannara doctrinele lui, ca apolinaristice. Imperatulu aprobá decisiunile ambeloru sínóde, depunëndu astfelu atât pe Nestoriu cât si pe Cyril si Memnon, si demandá ca se se arunce toti trei in inchisóre. La intrevenirea sinodului ecumenicu, precum si a clerului si a poporului se induplecá imperatulu, dupa 2 luni de dile, de a eliberá pe Cyril si Memnon, si de a trimite pe Nestoriu in esilu.

Ciril se re'ntórse la scaunulu seu, de unde prin scrieri irenice, in cari apará ortodoxi'a sa si se nevoiá a dovedí eterodoxi'a lui Nestoriu, a putut persuadá pe la an. 434 mai întâi pe Ioanu apoi pe ceialalti episcopi sirieni, in urma si pe Teodoretu, ca se se impace cu elu, se recunósca ortodoxi'a lui si dreptatea judecâti recte a condannarii lui Nestoriu prin sinodulu alu 3-lea ecumenicu. Restulu vietii sale l-a folositu lucrându din resputeri pentru intarirea ortodoxiei sale contra nestorianismului, murindu la an. 444.

Prin testamentu a indatoritu pe successorulu seu ca se fie blându fatia de ereticu. De unde se conchide, că violenti'a si silnici'a de care a fost dominatu la inceputulu archipastoriei sale, a recunoscut-o de ne'ndreptatita; drept-ce a voitu ca prin acest'a se ferésca pe urmasiulu seu de asemenea gresieli. Geniulu, firmitatea caracterului si zelulu lui intru a-perarea ortodoxiei in contra Nestorianismului, ii procurara unu renume atât de generalu, in cât scurtu dupa mórtea sa a fost onoratu cu atributulu de „celu mare“, intocma ca si parintele ortodoxiei, Atanasie celu mare. Ca documente ale profundeii sale

erudituni teologice, si ale spiritului seu extraordinariu, ni servescu opurile ce ni-au remasu dela elu, si cari umplu 10 tomuri din editiunea lui Migne.

Scrierile lui, din cari transpira o adênca speculatiune teologica, sunt in partea cea mai mare exegetice (7 tomuri din Migne). In esegesa se arata acum ca invetiatoriu si aderentu alu scólei alexandrine, esplicând s. scriptura in mod alegoricu; acum ca aderentu si invetiatoriu alu scólei antiochene, facénd interpretarea s. scripturi mai multu in sensu istoricu-literalu. Afara de aceste ni-a mai lasatu o scriere apologetica fórté insemnata; apoi mai multe opuri dogmatice-polemice; in urma cuvântari si epistole. — Unele din lucrările lui s'au perdutu de tot; din altele ni s'au pastratu numai fragmente; si érași altele cu nedreptulu ii se ascriu lui, fiind neautentice si prin urmare false.

Intre cele exegetice, cari explica s. scriptura in mod alegoricu, merita amintire in loculu prim, cartea intitulata „Despre inchinarea séu adorarea lui Ddieu in spiritu si adeveru“ (*Περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκονήσεως*), carea e unu felu de comentariu la pentateuch séu la cele 5 cărți ale lui Moise. Judecând dupa titlu s'ar paré, ca cartea acésta e o scriere morala; in fapta inse nu e decât esplicarea alegorica a cultului mosaicu, in carele Ciril vede numai prefigurarea lui Chr., si a imperatiei sale. Scrierei acesteia, carea e impartita in 17 cărți, ii urméza unu altu opu, in 13 cărți, intitulatu *Γλαφορά*, adeca esplicări elegante érași la pentateuch. In acelasi intielesu (adeca alegoricu) interpretéza autorulu in acést'a scriere parti alese, mai vértosu istorice, din cărțile lui Moise. Celelalte comentare sunt facute in sens istoricu-literalu. Asia, comentarele lui la Psalmi (pana la psalmulu 119); apoi la profetulu Isai'a, in 5 cărți; la cei 12 profeti mici. Cu privire la scrierile T. N. avem dela elu comentare mai insemnate la evangeli'a lui Matei (din care inse lipsesce o parte), la Luc'a si Ioanu, in 12 cărți; in urma ni s'au mai pastratu fragmente din comentarele lui la mai tóte celelalte cărți ale s. scriptura atât a T. V. cât si a T. N. Din cele espuse vedem, ca elu a esplicatu aprópe intrég'a s. scriptura, atât a T. V. cât si a T. N., si ca o parte fórté considerabila a scrieriloru sale esegetice s'a perdutu pana la unele fragmente.

Celu mai renumit opu apologeticu a lui Ciril este scrierea sa „Despre adeverulu c. l'ntiei crestine in contra atacuriloru lui Iulian, celui ateist“ in 20 de cărți (*Πρὸς τὰ τοῦ ἐν ἀθέοις Ἰουλιανού*). Dintre aceste 10 s'au perdutu, ér 10 ni-au remasu. Si in partea, ce o avem, ni se arata elu, ca unu ageru combatatoriu alu atacuriloru lui Iulian. In intregulu opu se silesce a dovedi, ca pagânismulu aparatu de imperatulu apostatu e o nimica, e o desiertaciune; pe când crestinismulu combatutu de acéla e adeveratu, e ceva positivu si ddiescu.

Fórté numeróse si in biseric'a ortodoxa de mare autoritate sunt scrierile sale dogmatice-polemice. Dintre aceste, 3 tractéza despre sant'a Treime; cele mai multe sunt indreptate in contra Nestorianismului, ér un'a in contra Antropomorfitor. — Un'a din cele 3 opuri relative la s. Treime pórtá titlulu *βιβλος θησαυρῶν*, cartea comoriloru (Thesaurus de s. consubstantiali Trinitate). In acést'a espune Ciril invetiatur'a ortodoxa despre s. Treime, combaténd in 35 tese tóte eresiile opuse. La fiecare tesa adauge si re'nfrângerea obiectiuniloru contrarie, asia ca dupa afirmarea patrologiloru, dispositiunea intréga a opului sémana multu cu cea a scrieriloru scolastice din evulu mediu. Celelalte 2 cărți, cari ii urméza acéstei'a, si cari de asemenea tractéza despre s. Treime, sunt mai populare si mai scurte. Un'a sub titlulu „Ca de o fiintia si de o vecimicie cu Ddieu si Tatalu este fiulu“ cuprinde in 6 cuvântari doctrin'a ortodoxa despre Ddieu-Fiulu, ér in a 7 vorbesce despre divinitatea Duchului sânt si despre purcederea lui dela Tatalu. Asiadara si in opulu acést'a e vorba despre intrég'a s. Treime, ca si in celu precedentu, de si titlulu cărții nu corespunde pe deplinu cuprinsului. A treia scriere e intitulata: „Sânt'a si factórea de viétia Treime“. — Ale 3 opuri dogmatice, cari tractéza despre intruparea Fiului lui Ddieu *περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ λόγου*, espunu invetiatur'a ortodoxa respectiva, in contra doctrineloru nestorianismului. Tot in contra acestei eresii e indreptata si scrierea: „Ca unulu e Chr.“ precum si cea intitulata „Antiretic“ (*ἀντιρρησις*), in carea in 5 cărți combate blasfemiile lui Nestoriu; dar mai ales espresiunile *ἀνθρωποτόκος* si *χριστοτόκος* (Nascetóre de omu, si Nascetóre de Chr.) De aceste se tieñe si cartea scrisa: „In contra acelor'a, cari nu voescu se marturisésca, ca Feciór'a Mari'a e Nascetóre de Ddieu“. Cu tendintia polemica a compusu elu si cele 3 epistole, adresate imperatului Teodosie alu II-lea, imperatesei Eudochi'a, si surorii imperatului Pulcheri'a, cari sunt cunoscute sub titlulu: *προσφωνητικὸς περὶ τῆς ὁρθῆς πίστεως* (memoriu séu adresa despre drépt'a credintia). In lupt'a sa cu Nestoriu a mai scrisu pentru aপরarea anatematismelor sale 3 apologii; dintre cari un'a e cunoscuta sub numele de: „Esplicarea celoru 12 anatem.“, alt'a sub numirea de „Apologetic'a celoru 12 anatem.“; ér a 3-a sub titlulu de: „Epistola catra Euoptiu in contra re'nfrângeriloru lui Teodoretu“. Intre scrierile sale polemice mai aflam inca o scrisóre adresata imperatului Teodosie, in carea justifica purtarea sa fatia de Nestoriu atât înainte, cât si la sinodulu din Efes. — Antropomorfismulu séu invetiatur'a ca, de órece omulu e creatu dupa chipulu si asemenarea lui Ddieu, si insusi Creatoriulu atotputernicu inca trebuie se aiba trupu ca omulu, a combatut-o Ciril in epistól'a, indreptata catra unu óre-care Calosiriu. In tractatululu din aleturarea acestei scrisori re'nfrânge elu si alte multe retaciri; fara ca se se póte scí inse, ca ori

de le-au profesatu antropomorfittii si pe aceste, séu de a respunsu elu prin acést'a numai la unele intrebari séu raporturi facute de acestu Calosiriu.

Scrietorii bisericesei 'l lauda fórte pe Ciril, ca pe unu predicatoriu zelosu si distinsu. Ei afirma despre elu, ca multi episcopi invetiau cuvéntarile si omiliile lui de rostu, si le predau in bisericele lor ca compuse de dènsii. Trebuie deci ca a tînutu si scrisu multe cuvéntari, din cari inse ni s'au pestratu numai putiene. Cele mai remarcabile sunt: 30 de cuvéntari pascale (*Ἀόγιοι ἑορταστικοί*, Homiliae paschales). Dela sinodulu prim ecumenicu încóce, episcopulu Alexandriei, pentruca aici infloreau pe atunci sciintiele astronomice, avea datorint'a de a computá pe cale astronomica timpulu, când se se serbeze pascale, si rezultatulu calcularii sale trebuia se-l notifice prin o enciclica intregi biserici crestine. In acést'a de regula se tractau si atari cestiuni dogmatice, morale si polemice, cari preocupau spiritele din timpul acél'a. Astfelu de enciclice séu omilii pascale ni-au remasu dela Ciril 30, lipsind in diu'a de adi cuvéntarea a 3-a. Afara de aceste ni s'au pastratu inca 8 omilii, cari le-a tînut in Efes, pe timpulu sinodului ecumenicu, si cari tóte se referescu la intrebările, cu cari s'a ocupatu si conciliulu. Apoi 9 omilii asupra singuraticeloru intemplari din viét'a Mântuitoriului, precum: nascerea din Preacurat'a, intimpinarea, schimbarea la fatia, botezulu s. a.

Epistole avem dela elu 87; dintre cari 70 sunt scrise de elu, ér 17 ii sunt lui adresate de catra altii. Cele mai multe privescu la controvers'a cu Nestoriu, cu episcopii sirieni si cu Teodoretu, din caus'a nestorianismului.

Monofisitii, atât cei din Egiptu, numiti „copti“, cât si cei din Siri'a, numiti „iacobiti“ au câte o liturgie, cei dintâi in limb'a coptica, cesti din urma in cea siriana, carea o referescu la Ciril. Dar cea coptica sémana multu cu asia numita liturgi'a sântului Marcu, pe când cea a iacobitoru e de tot diferita, si nu se póte compará cu nici un'a din liturgiile existente. Scrietorii ortodocsi inse nu sciú despre vreo liturgie, carea ar proveni dela elu. Se vede deci, ca ereticii recunoscèndu in Ciril stèlpulu ortodoxiei, au ascrisu aceea ce au avutu mai pretiosu, adeca liturgi'a lor acestui barbatu rar, pentru ca se-i deie astfelu o autoritate mai mare.

Dr. Tr. Puticiu.

Epistol'a càtra Efeseni.

(Tractatu isagogicu-cregeticu)

Intre comunele crestinesci intemeiate de apostolulu Pavelu este si cea a Efesului. Efesul este un'a dintre cele 12 comune „Ionice.“ A fost locuitu mai nainte de Chari, apoi de Lelegi si in urma de Ionieni, cari venind aci au adoptatu cultulu esistentu alu unei Zine, pre carea o numira ei Artemis séu

Diana. Efesulu cá si celelalte orasie Ionice a induratu vitregitátile sortii, dar atât cultulu la care se aduná multu poporu, cât si positi'a lui au contribuitu, ca elu se ajunga la unu renume mai mare decât celelalte cetáti. La anulu 133 a. Chr. ajunge elu in manile Romaniloru fiind deja pe atunci un orasiu in flóre si asia de renumitu încát purtá numele „Metropol'a I si cea mai mare a Asiei.“ Acestu renume alu orasiului a potutu induplecá pre apostoli, cá se vie aci si se predice evángeli'a, de unde apoi usioru se poté lăti la celelalte comune din Asi'a mica, devenindu asia Efesulu comun'a mama a celorlalte.

Catra acést'a comuna din Efes scrie apostolulu unu circulariu, carele avé sè se trimita apoi si la celelalte comune din Asi'a. Epistol'a carea o avem in canonu sub acestu nume este asia dar o enciclica, pastrându-se din trèns'a numai esemplarul cu adres'a „catra Efeseni.“ Originalminte ér epistol'a acést'a fara óre-care adresa, avènd numai unu locu golu lasatu dupa cuvintele din c. 1, v. 1, (credinciosiloru) „sântiloru cari sunt . . . si credinciosiloru in Christosu Isus“, — care locu golu s'a umplutu apoi cu cuvintele „in Efes.“ — Cumca acést'a s'a intèmplatu asia, vedemu din cele mai vechi manuscripte: Din comentariulu lui Origen (n. 185. † 254) si din marturi'a lui Vasiliu celu mare († 379. 1. Ianuarie), carele dice contra lui Eunomiu, cá cele mai vechi manuscripte nu cunoscú adausulu in Efes. Marcion din secl. alu 2-lea dice cá epistol'a este adresata catra Laodicensi, cea ce n'ar fi potutu elu face daca ér in genere recunoscutu, cá epistol'a este scrisa càtra Efeseni. Si daca ar fi e ascrisa numai catra Efeseni atunci nu ne potemu esplicá de ce nu amintesce elu de cunoscutii sei din Efes, unde petrecuse aprópe 3 ani, ba elu vorbesce despre lectori in asia modu, ca cum nu i-ar cunósce de felu (c. 1, v. 15, c. 3, v. 2); apoi presupune cetitori pagáno-crestini, (c. 2, v. 11, c. 3, v. 1), pe când noi scim (acta, séu fapt. apost. c. 19, v. 10, c. 20, v. 21), cá in Efes erau Iudeo si pagáno-crestini, mai departe e batatoriu la ochi, cá nu contine epistol'a nici o salutare directa, in deosebi dela Timoteiu carele era la apostolulu Pavelu. Tóte acestea se esplica usioru daca dicemu, cá epistola e de unu cuprinsu generalu deci si form'a e generala, — càci cetindu-se in singuritele comune usioru se potea adauge numele comunei d. e. in Laodicea etc. Din cele espuse pana acum, se poté usioru vedea, cá epistol'a a fost mai antalu trimisa la Efes, de aceea potea se-si vindece numai Efesulu dreptulu cá epistola sa este de origine apostolica.

Ans'a la compunerea epistolei a dat nisuinti'a contrari unoru ai religiunei crestine de a patrunde cu speculatiune falsa crestinismulu si a delaturá astfelu pretensiunile morale ale lui.

Din anticitate este epistol'a considerata ca Paulina si canonica. Pentru canonicitate a epistolei vorbescu: Herm'a, Clement Romanul († 100),

Ignatie († 109), Policarp episcopulu Smirnei, Iustin († 165), Clement Alexandrinul († 217 sau 220), Tertuliann († 220), Origenu (n. 185 † 254), Epifane si Ieronimu (n. 331 † 420) cari multu putienu facu alusiuni la epistol'a n'ost'ra; ér Irineu († 202), este celu dantaiu, carele citéza in tota form'a epistol'a n'ost'ra (c. 5, v. 2 si 3).

Timpulu serierii epistolei n'ost're este precum se indegetéza din (c. 6, v. 21), captivitatea prima romana a apostolului Pavelu, intre anii (61 si 63); si este adusa Efeseniloru prin Tihic carele petrecea atunci cu apostolulu.

Epistol'a e de cuprinsu dogmaticu (c. 1, v. 1, c. 3, v. 21) si pareneticu (c. 4, v. 1, c. 6, v. 24.)

1. Partea dogmatica: Espune cà Dumedieu a chematu dupa sfatulu seu eternu pre pagâni in Christosu din intunereculu celu mai profundu la lumin'a lui, si la comunitate cu poporulu legaturii. Fôrte frumosu a desvoltatu apostolulu in acésta parte a epistolei idea bisericii.

Acum pentru putienu voescu a me abate dela obiectu, voind a esplicá in modu exegeticu — pentru lamurire — un loc din epistol'a acést'a; deóre-ce la parere chiar pe bas'a acestui'a apostolulu Pavel ar fi profesatu unele invetiaturi contrare dogmeloru bisericii, cu privire la „predestinatiune.“ Locul acél'a este: „Precum ne-a ales in tréns'a inainte de intemeierea lumii, cá se fim sânti si nepatati, inainte lui, hotarindu-ne in iubire a fi catra sine fii prin Isus Christosu intru sine dupa bunavointi'a voiei sale, cu carea ne-a miluitu intru celu iubitu“ (c. 1, v. 4.) Din acestu locu si cu deosebire din cuvintele: „Ne-a alesu in trénsulu inainte de intemeierea lumii“ adeca ne-a predestinatu, — usioru 'lu putem aduce pre apostolu in prepusu de eresie, — timbrându-lu chiar de contrariu dogmeloru bisericii n'ost're, fiind elu in casula acést'a chiar intemeietoriulu eresiei Predestinatianiloru din sut'a a 5-a, ér in timpulu mai nou a Calviniloru si a Iansenistiloru (Iansenistii sunt a partida catolica, cari admitu predestinatiunea.) Dar lucrulu nu stà asia, ci cu totulu altcum. Locului citatu trebuie se i-se dea esplicarea adeverata, si vom vedea cà apostolulu nu s'a abatutu nici decum dela programulu seu de invetiatura, nu invétia nici intaresce doctrin'a despre predestinatiune, ~~ci din contra intaresce si lasuresce dogm'a bisericii ort. in contra predestinatiunea.~~ Se vedem cam? Dumedieu ne-a alesu din totalitatea omenimei pre noi crestini in trénsulu adeca in Christosu. Christosu e reprezentantele neamului mantuitu precum e Adam reprezentantele omenimei cadute. In Adam privesce Ddieu pre fie-care omu cá peccatosu, ér in Christosu cá mantuitu si agratiatu, adeca alegerea eterna spre mântuire s'a facutu in Ddieu, cu privire la viitoriulu Mântuitoriu. „Inainte de intemeierea lumii“ e egalul cu „din veci,“ càci inainte de intemeierea lumii

n'a fost timpu, ci numai eternitatea. „Cá se fimu noi sânti,“ etc. arata scopulu alegerii n'ost're; sântirea n'ost'ra si dreptatea.

In T. V. trebuiau animalele de sacrificiu se fie curate fara defectu, asiadar si noi se fimu fara deprihana. Apostolulu impreuna „sânti si nepetati“ càci sântieni'a si dreptatea nu potu fi deosebite, fiind ele notiuni corelate. Justificarea omului consta in acea cà elu se curatiesce in launtrulu seu, intr'adeveru de peccate si devine curatu. Ddieu ne-a facutu sânti, dar si noi trebuie se remanemu sânti, ducéndu o viétia curata. Dar acésta sântienie si neprihanire trebuie se fie inaintea lui Ddieu, càci sunt ómeni. cari aparu sânti si neprihaniti inaintea ómeniloru dar in realitate ei sémena mai multu morminteloru vâruite. Daca ne-a datu inse Ddieu acésta gratia de a fi „sânti si neprihaniti“ apoi a facutu elu acést'a numai din curata iubire. Nu s'a intemplatu acést'a din meritulu ori virtutea n'ost'ra. ci din iubire, dar nici nu din iubire singura, ci si din si prin virtutea n'ost'ra. Christosom dice: „De s'ar intémplá numai din iubire atunci toti s'ar mântui, ér daca numai din virtutea n'ost'ra atunci ar fi venirea lui si oper'a mântuirei superflue.“ Asiadar nu se intémpla numai din iubire, nici numai prin virtutea n'ost'ra ci prin ambele. Din iubire ne-au otaritu numai (predestinatu). Asiadara suntemu predestinati, intru cât vom conlucrá si noi cu grati'a ddieésca.

Din cele premerse se vede chiar, cà apostolulu n'a confesatu aici o predestinatiune crasa; si numai o esplicare superficiala ne-ar face se retacimu, si se-lu banuimu pre apostolulu Paulu de invetiaturi cari nu le-a vestitu.

Partea parenetica (c. 4, v. 1—6, 24.) admonéza la iubire, la unitate in credintia, si la parasirea vietii pagâne de pana acum, si a peccatorulu ei; cuprinde apoi recomandari la vietuire morala si implinirea detorintieloru referintiei casnice, incurajéza la lupt'a spirituala, la rugatiune, la perseverantia in ispite si persecutiuni.

Jabar, decemvrie 1890.

Ioanu Nicorescu,
preotu ort. rom.

D I V E R S E.

* *Felicitári de anulu nou.* In diu'a anului nou 1891 s'au prezentatu la Pré Sânti'a Sa, parintele Episcopu alu Aradului Ioanu Metianu, membrii consistoriului eparchialu, corpulu profesoralu dela seminariulu diecesanu, inteliginti'a romana din locu si sieffi tuturoru corporatiuniloru si autoritatiloru civile si militare din Arad — dorind Pré Sântiei Sale: anu nou fericitu.

Asociandu-ne si noi acestoru felicitári rogâmu pre Ddieu, cá se-i daruiesca Pré Sântiei Sale viétia indelungata insocita de sanetate deplina, intru multi fericiti ani

* **Chirotonia.** Clericulu absolutu *Ioan Leucut'a*, a fost chirotonitu dilele trecute intru preotu pentru parochi'a vacanta din Calacea.

Felicitám pre noulu muncitoriu alu bisericei Dlui!

* **Conchiemare.** Onor. membrii din birou si comisiuni ai Despartiem. B.-Comlosiu a reun. invetiati. gr. or. din dieces'a Aradului sunt pofiti a participá la siedinti'a ce se va tienea Joi la 10 Ianuarius a. c. in B.-Comlosiu.

Agendele: a) elaborarea regulamentului, b) elaborarea programei adunarei generale de primavéra, c) aranjarea materiei de propunere, d) cestiunea colectei pentru monumentulu lui Loga, e) alte obiecte. — B.-Comlosiu, 2 Ianuarius 1891. Iuliu Vuia, vicepres. reun.

* **Junimea studiósá romana din Lipov'a** va aranjá Lunii la 7/19. Ianuarius 1891, o „Petrecere de dans,” in sal'a hotelului „Archiducele Iosif.” Pretiulu de intrare, pentru persóna 1 fl. pentru familia 2 fl. — Inceputulu la 8 óre sér'a. — Venitulu este destinat pentru ajutorarea elevilor seraci dela scólele romane din locu. — Ofertele marinimóse se vor cuitá pe cale diarisitica si sunt a se trimite la adres'a M. Onoratei dómne: *Elen'a V. Hamseá*, in Lipov'a.

* **Impartirea de ajutorie prunciloru scolari in Lipov'a in ajunulu Nascerii Domnului.** Din Lipov'a primimu urmatóri'a corespondentia: Domnule redactoru! Dupa cum a-ti luat notitia int' unu numeru anterioru, reuniunea femeiloru nóstre din orasiulu Lipov'a a emis nescce colecte, pentru de a puté veni si in anulu acest'a in ajutoriu scolariilor seraci dela scólele nóstre.

Speranti'a nu m'a insielatu. Colectele, onóre lipoveniloru, dar mai pre susu colectantelorau au avutu succesulu doritu. Anume s'a colectatu in bani gat'a 88 fl.; si mai multe vestminte.

Acum voescu numai pe scurtu se ve reportezu despre actulu impartiri sevirsitu eri in 23. Decemvre la 3 óre p. m. in scól'a nóstra confessionalá din locu.

Deja pe la doue óre se vedeau mamele venindu la scóla, cu copii si copilele loru de mana, cari desi in mijloculu ernii si reu imbracati, totusi faceau nescce fetie vesele, sciindu cá bunulu Ddiu prin marinimi'a damelor din orasiulu nostru, le-a venit si de astadata in ajutoriu.

Punctu la 3 óre localitatea scólei, care erá desemnata pentru sevérsirea actului de distribuire, erá plina parte cu copii sermani si mamele loru, parte cu damele, domnisiórele, preotii locali in frunte cu parintele protopresviteru tractualu, si mai multi onoratori din orasiulu nostru.

Inainte de a pucece la actulu distribuirii, parintele protopresviteru adresandu-se catra prunci prin cuvinte alese le arátá, cá damele romane prin bunavninti'a loru le vine astadi in ajutoriu, cá se póta cercetá st'a biserica, cá se invetie fric'a lui Ddiu si pietate; se póta ceré st'a scól'a de unde se-si cascige cunoscintiele necesari, cá astfeliu din ei cu timpulu se devina ómeni vrednici, ómeni folositori bisericei si natiunei.

Implorándu binecuventarea Ceriului asupr' óru, parintele protopresviteru se întórce catra dame, si in numele prunciloru le multiamescce, pentru jert'a si trud'a adusa si cu acésta ocaziune, asigurándu-le. cá Domnulu nu va lasá neresplatita fapt'a loru cea nobila.

Apoi se trece la insusi actulu distribuirii.

Veseli'a si bucuri'a ce se vedea pe fati'a prunciloru este nedescriptibila: ér mamele loru lacrimau de bucuria.

Cu acésta ocaziune a fost imbracati din crestetu pana 'n tálpi 20 prunci, parte báeti parte fete, ér alti 20 s'au provediutu parte cu incaltiaminte, parte cu alte vestminte necesari.

Cáti prunci seraci nu ar fi avutu ocaziune se invetie carte — baremi la scólele nóstre — daca acést'a idee ar fi realizat'o cinev'a in orasiulu nostru baremi inainte cu 20 de ani!?!

Cáci de unde scimu noi, cá prin acést'a nu a perdutu natiunea intréga, cáci dupa cum ne spune *Juvenal* (sat. II, 164): „Cu greu strábate talentulu, când are a se luptá cu seraci'a.” — Coresp.

Concurs.

Pentru deplinirea postului de invetatoriu, la scól'a romana gr. or. confessionalá din **Balintiu**, — comitatulu Carasiu-Severinului, — se escrie concursulu terminu de alegere pe diu'a de **17 Februarius a. c. st. v. 1891.**

Emolumintele: 150 fl. in numerariu, 4 jugere pamentu aratoriu, $\frac{3}{4}$ jugeru intravilanu, si 6 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scóla.

Recursele cuvintiosu ajustate sunt pana la 15/27 Februarius 1891 a se tramite Parintelui Protopresviteru si inspectoru scolariu *Georgiu Creciunescu* in *Belinez*, p. u. *Kiszetó*, avend recurrentii in vr'o *Duminea* ori *Serbatore* a se presentá in biserica locala, spre a-si aretá desteritatea in cantari si tipiculu bisericescu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **GOERGIU CRECIUNESCU**, m. p. protop. si inspec. scol.

—□—

Nr. 6012.

Dupa dispusetiunile celui préinaltu, incetándu din viétia preotulu nostru *Stefanu Davidoviciu* din **Szentes**, ér credintiosii nostri de acolo, ceréndu de aici indeplinirea acelei parochii: — astfeliu pentru indeplinirea ei, aflámu de bine a escrie concursu cu terminu de **30 de zile dela prim'a publicare**, avisándu totodata pre reflectanti cá recursele loru instruite conform recerintieloru, se le adreseze la subscrisulu Consistoriu.

Emolumintele incopciate cu acést'a parochia, conform protocolulu luat in fati'a loculu la 25. l. c. vechiu, dau unu venitu anualu de 1078 fl. v. a. séu dupa detragerea contributiunei, unu venitu curatu anualu de 1000 fl. v. a. din cari, pana la anulu dela mortea preotulu, compete veduvei jumetate.

Dela reflectanti se recere între altele cá, pre langa limba romana si magiara, se cunósca si limba gréca, usuata in câtva in acea parochia, pentru poporeni de nationalitate gréca.

Arad, 28. Decemvre 1890.

Consistoriulu eparchialu gr. or. romanu din Arad.